

LA MONEDA EN ELS CAMINS MEDIEVALS: PELEGRINS, MERCADERS I DIPLOMÀTICS¹

Els passats dies 25 i 27 d'abril de 2006 es van celebrar a l'auditori del Palau Nacional, seu del Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC), les sessions de la setzena edició del Seminari d'Història Monetària de la Corona d'Aragó, que amb caràcter anual organitza el Gabinet Numismàtic de Catalunya (GNC) del MNAC. Aquesta vegada, el tema sobre el qual van tractar les sis ponències presentades va ser la relació entre les grans rutes de comunicació comercial o de pelegrinatge, la tipologia dels viatgers medievals i el numerari en circulació durant l'edat mitjana.

La conferència inaugural va ser pronunciada per l'arqueòleg José Suárez Otero, responsable de les darreres excavacions realitzades a la catedral de Santiago de Compostel·la i col·laborador del Museo das Peregrinacions de la mateixa ciutat. Amb el títol «La moneda en el camino de Santiago», Suárez va fer una conferència on va presentar la moneda com un testimoni eloqüent de la diversitat de pelegrins que d'arreu d'Europa confluïren a Santiago amb el numerari que portaven de les seves terres d'origen per a dipositar-lo en forma d'ofrenes o de donatius a les esglésies de la ciutat, o bé per a gastar-lo en la compra dels abundants objectes d'argent, atzabeja o petxines de pelegrí que s'oferien en els tallers dels voltants de la seu. Algunes d'aquestes monedes d'origen anglès, francès o alemany

1. XVI Seminari d'Història Monetària de la Corona d'Aragó, Barcelona, Museu Nacional d'Art de Catalunya i Gabinet Numismàtic de Catalunya.

han estat retrobades precisament en les excavacions de la catedral, al voltant del sepulcre de l'Apòstol o, per exemple, dins del reliquiari dit *de sant Jaume Alfeo*.

La següent conferència va ser impartida per la doctora Roser Salicrú, membre de la Institució Milà i Fontanals del CSIC, i es titulava «Or, moneda i comerç entre cristians i musulmans a la Mediterrània occidental tardomedieval». Salicrú es va centrar en el tipus de relacions mercantils que hi havia entre els regnes cristians peninsulars i els territoris costaners musulmans. La ponent va fixar la seva atenció, especialment, en l'intercanvi de gran volum entre diferents productes de conserva oferts pels mercaders cristians i l'or, en lingots o amonedat, lliurat en contrapartida pels musulmans. Aquest metall preciós acabava venut a les seques cristianes, tal com es va mostrar amb el suport documental, que l'esperaven per tal de poder encunyar la moneda d'or.

La darrera conferència de la primera sessió va ser a càrrec d'Albert Estrada-Rius, conservador del GNC del MNAC i coordinador del Seminari. Amb l'enunciat «A l'entorn d'una exposició: Mediae Aetatis Moneta. La moneda a la Mediterrània medieval», va oferir una visita virtual a l'exposició inaugurada a la sala de mostres temporals el 6 d'abril i que restarà oberta al públic fins al 22 de març de 2007.

Va obrir la segona sessió el mateix ponent, que, amb el títol «La moneda en els camins de l'Orient», va glossar els comentaris i les notícies documentals que sobre la moneda i l'ús del diner —en forma de petxines, lingots de sal, corall o bitllets de paper— van recollir per escrit pelegrins, mercaders i diplomàtics medievals en els relats sobre els seus viatges per terres del Pròxim Orient i el Llunyà Orient.

La doctora Maria Clua, adjunta a la conservació del GNC del MNAC, va dictar la següent ponència, titulada «La moneda a les rutes comercials de l'Occident medieval». Aquesta vegada, la ponent va dissertar sobre la circulació de les divises a la Mediterrània occidental i va utilitzar com a fonts principals diferents manuals de mercaderia d'origen italià, català i mallorquí, així com algunes de les troballes monetàries més significatives de l'època.

Finalment, la conferència de cloenda del Seminari va ser oferta pel doctor Josep Hernando, professor de la Universitat de Barcelona. El títol de la conferència va ser «La lletra de canvi i els mercats de valors a la Mediterrània occidental». El professor Hernando va detallar, en una aclaridora exposició, les característiques pròpies de la lletra de canvi medieval, així com el seu protagonisme en el tràfic mercantil i bancari a la xarxa de places comercials d'Europa. Especialment, va insistir en la incidència de les oscil·lacions del valor de les monedes en els mercats europeus medievals i en la utilització d'aquest instrument bancari.

Albert Estrada-Rius
Universitat Autònoma de Barcelona